

## Zda B h!

Tento starobylý a libozvučný pozdrav slýcháváme občas i v současnosti, aniž bychom si uvědomovali, co historického v sobě obsahuje a vyjadřuje. Odjakživa patří k tomu cechu hornického, snad již od samého počátku, kdy se člověk s pokorou k boží moci, odváží jako krtek zavrtávat pod zem, aby z jejích hlubin vynesl na povrch to, co jinak nalézat a dobývat nelze. Topivo, kovovou rudu, sůl, vzácné kameny a prvky. Kdo by si při této úvaze nevzpomenul na své první zkolní poznatky o jednom z nejnebezpečnějších a nejobtížnějších povolání havířském? Velmi mě dojímalo vyprávění o dlních koních pedmechanizace hornického období, kteří v podzemí pracovali v neustálé tmě, a oslepli, protože denní světlo ke svému, málo závidlivému životu vlastně nepotřebovali.

Havíři pracovali obyčejně v bázi boží. Hluboko pod zemským povrchem, odkázáni jeden na druhého a spoléhali na boží ochranu. Z jiného filozofického pohledu snad i na nejistou devizu svého zástupního losu. Jak by bylo při vyslovení tohoto krásného havířského pozdravu možné, nevzpomenout na Karafiátovy broučky, sloužící Bohu i lidem při svých smloubních letech noční pítrodou? Kdysi dávno, při snění v detské postýlce, nepřišlo mi při babučině předčítání vbec na mysl, že si také jednou malou skývu tvrdého hornického chleba pro sebe ukrojím. Lidský život je vru nepatrnou a nadměrnou vratkou kocábkou v nekonečném prostoru divoce rozbouřeného světového moře.

Voják musí prožívat mnoho. Nejen veselé okamžiky druhého a v projevech nevázaného kolektivu, ale především trýze vybirované fyzické i psychické námahy. Proto musí především spektákl ukázněného mlčení, by se mu chce křikem odporem a vztekem. Umět vzápětí na právo prožitou kalvárii rázem zapomenout a vesele si zazpívat do kroku. Prožívat rychlé střídání tělesného i duševního výtí a následných uvolnění. Umět se radovat z toho, co všechno dovede vydržet a zvládnout. Ne nadarmo se říkalo, že vojna není kojná a dlelá z mužů chlapy. Tělesná i duševní otužilost je předpokladem lidské odolnosti i v těch nejvypjatějších životních situacích. A právě ve vojenské službě on nikdy nebývá nouze.

Stejně uvažovali také vojenští pedagogové, když koncipovali cvičební a výchovnou osnovu poválečného brhu vojenské akademie. Jednou, zdánlivě drobnou, ale důležitou cvičební pracovní epizodou v procesu zrání důstojnického éléva, bylo jeho nasazení do dolnoostravsko-karvínského uhelného revíru. Měsíce červenec a srpen historicky veledělošitého roku 1948 se, svou nezvyklou tvrdostí, staly pro mne psychicky celým dlouhým rokem. V tomto období jsem hluboko pod zemí, prožíval své jubilejní dvacáté narozeniny. Má hornická životní šepojejšice navazovala na všechny hluboké zážitky prvního ročníku hraničské vojenské akademie a na nesmazatelné dojmy z jedenáctého zesokolského sletu. Posledního sletu, který se konal v Praze ve dnech 2. až 9. července čtyřicátého osmého roku. V době razantního nástupu komunistického historického období. Všechny jeho rozjásané a slavné dny jsme my, posluchači vojenských zkol, prožívali s plnou intenzitou svého mládí a hlubokým osobním zaujetím. Kolik to jen bylo zážitků v něm nenapodobitelné a neopakovatelné sletové atmosféře nazeho hlavního, by již dost do ruda zbarveného, města! Při závěrečném aktu celé té velkolepě podívané, bouřlivě konající v deztivém, ale v závěru překrásnou duhou zářícím dnem vystoupení s armády!

Zasloužený odpočinek po návratu do Hranic? Kdepak! Nic podobného ve vojenské akademii existovalo pouze od večerky do budíku, pokud ovšem nebylo shora v plánu nějaké předvídané noční povyražení. Dny po příjezdu z Prahy plynuly v předepsaném vojenském stereotypu. Kromě ranních rozvíšek a poádrových cvičení zpestřoval denní program akademiků kladné životní osobní vybavy a výstroje, generální údržba zbraní vlastních i těch ostatních, uložených v dobře vybaveném rotním skladu. O

zábavu, Oerty a vtip ani p i takových pracích nouze nebyla. Obvykle n kdo neopomenul p ipomenout vyjád ení ze slovensky psaného p ijímacího prospektu na vojenskou akademii: %Okrem ztúdia vela iných moOností%. Do nekone na se p et ásaly osobní zá0itky z pra0ského sletového pobytu, pot ebn pro poslucha e ochucené a p ibarvené. Ženský sv t hrál pochopiteln v0dy roli prvo adou. V0dy 0ivot v tziny z nás byl tehdy opuncován výraznou zna kou teprve pro0ívaných dvaceti let. as se vzak nikdy nezastavuje, co0 si pln uv domuje teprve moudrost stá í. Minulé splývá se sou asností, blízkou i vzdálen jí budoucností. Proto se tehdy ji0 hodn mluvilo o nadcházejícím ostravském dobrodru0ství, které má za n kolik dn za ít. Také úvahy o p íztím zkolním roce akademika-dvouro áka se v nazích diskusích objevovaly. Ani slovy vyjad ovaná touha po zá ijovém m síci zaslou0eného volna neabsentovala. Že vzak bude pobyt na Ostravsku více ne0 názorným vyvrcholením osobního od íkání a d iny, na to v dané chvíli jez t 0ádný z nás, nezkušených zajíc , myslet nedokázal.

Je nádherný ervencový den trnáctého dne v m síci, jako stvo ený pro cestu k vod a sladkému nicned lání, kterého si v tzina z nás p ed rokem, po maturitním klání, z astn a bezstarostn u0ívala. Dnes vzak, v brn ní soukenných stejnokroj , s torbou na zádech a kufrem v ruce, pochodujeme na hranické nádra0í. Smutn p i tom pozilháváme po modrém azuru nad hlavou. Sm r Ostrava, vp ed! Na nádra0í je ružno. Lidé v lehkých letních zatech s ironickým úsm vem pozorují nezvyklé vojenské d ní. Mávání holkám, humorem ko en né odpov di na zvědavé otázky kolem stojících i jdoucích lidí, rezervovaný 0elezni ní osobní v z p ijí0d jícího vlaku, nástup do vagónu a pokyn výprav ího k odjezdu. Kone n se ozývá zasup ní rozjí0d jíci se parní lokomotivy. Následuje pestrý kaleidoskop míhající se krajiny a tra ových telegrafních sloup . Krátká vzpomínka z d tských let na stejnou kulisu n kdejších jízd se strýcem do Ostravy a s maminkou a sestrou do Vysokých Tater. Monotónní klepání kolejových, tenkrát jez t nesva ovaných spoj . B lotín, Polom, Suchdol, Studénka, Jistebník, Polanka, Svinov, Mariánské Hory, Ostrava. sJak je dnes ta cesta krátká%myslíz si.

Pochod jednotky hranických akademik Ostravou je v ru nezvyklým divadlem. Samoz ejm zpíváme své, ji0 stokrát odinterpretované pochodové písn , n které s dosti rozpustilým textem. Tímto, v dopolední hodin trochu nezvyklým, pouli ním p edstavením budíme pat i nou pozornost. Lidé se zastavují, okna dom se otevírají, d v ata i rozkvetle ji0 zralé 0eny se usmívají a mávají. Kdy0 spustíme tu svou nejoblíben jí píse nazi ety P-3, která v0dycky v minulosti na n 0né pohlaví zabírala, registrujeme ihned nefalzované úsm vy a koketní posu ky. Rázn a p esn v rytmu vojenského kroku nese se Ostravou hymna nazeho bujarého a nespoutaného mládí: *Mládenci sláva, ka0dý uznává, 0e kdo se o0ení, ten vlastn prod lává; je nás tu málo, komu se zdálo, 0e by ho pod pantoflem n kdy n co h álo. Mládenci sláva, ka0dý uznává, 0ena, to akcie, na ní0 se prod lává; a slunce zá í, v lednu i v zá í, je nás tu málo jen a mnoho 0en to 0ádá . je to pravda%*Uvedený refrén této písn byl ovzem jez t navíc . a dokonce ve dvou slokách . doprovázen pís ovou verzí, nemén pro poslucha e sugestivní: *sPro jednu r 0ovou tvá , jít zklamaný p ed oltá ; 0ít pod dohledem, pít vodu s medem a trhat kalendá õ . Man0elství, vá0ná je v c, pozná ka0dý nakonec, 0e v svobod 0ít, klid v 0ivot mít m 0e jen mládenecõ .%*ŠKé0 by tak nyní zazn l povel k zastavení a rozchodu%myslíme si vzichni.

Zázrak se vzak dnezního dne nekoná. Vojensky spo ádaná jednotka se zastavuje a0 na nástupizti otev eného nádra0í ka místní Ostravsko . Karvinské dráhy, nacházejícího se n kolik krok za ostravským národním divadlem. Elektrický lokání vlak stojí p ipraven a brzy pohlcuje nazi brigádnickou jednotku se vzemi jejími zavazadly. Teprve o n co pozd ji se dozvídám z etby, 0e tato privátní dráha, podobná tramvaji se zeleným kabátem, kolejovým rozchodem 760 mm a provozním nap tím 800 V, byla v hust osídleném území horníky,

Oelezá skými a koksárenskými dlníky, vybudována již před čtyřiceti lety. Dnes již sotva existuje.

Po zacinkání tramvajového zvonce se souprava vozí přes vyhubkové spoje lín rozjíždí ze stanice. Ještě daleka netušíme, kam nás vlastně veze a co vze nás v příštích dnech očekává. Není však tento pocit očekávání v cíli příštích právě tím podnětem, který mladou duši tak příjemně rozechvívá? Vždycky jsem miloval okamžiky tužení něho nového, dosud nepoznaného a zatím tajemného. Plnými doužkami vnímám kolem sebe znějící a dosud nepoznanou melodii typicky ostravského dialektu s krátkými a ostře usekávanými samohláskami a přízvukem, přeneseným občas na druhou i třetí slabiku slov. Náe í, dosti často proplétaného a peprného lidovými vulgarismy vzeho druhu. Nazí společností otrpých, ale málo dosud zkuzených mladíků, navyklých na denní používání někdy dosti obhroublého vojenského žargonu, znělý třešně i docela libozvučný. Zejména při v domě, že se v tomto přirozeném lidovém prostředí budeme celý další měsíc své uhlé pouti pohybovat. *Skai id t , oga iska, s tema báglama? Do porubu n bo ostravské d vuchy nahá at, balamutit a podupava ? Žak u0 tu tych zelená ou k nam nahnali dos ! Kam sa cpet tak bez rozumu pod zem? Jen do kajt , a0 vas budu nahá at a vozi klecú do jamy, a0 budet mit rozdrapany pazury, lokt , koleniska a ofa ovany kebule.! Žak ani ten zmir z o isek neumit smy ! Maj ty lampasaci v tej svojej makovici n jaký rozum, že vas tu pod zem honiju? V il si budet muse svojich pazurov a tu svoji glovu dob e zanova %o*

Elektrická karvinská dráha odklepává na pražcích své kilometry, cesta do Orlové netrvá nikterak dlouho. Kodrcající souprava zastavuje pouze celkem třikrát. Slezská Ostrava, Radvanice, Petvald, Orlová. Po ní v Karvině už má trať svou konečnou. *sTak, pánové, naze uhlé dobrodružství právě za íná%* prohodí se zibeníním humorem kdosi, když v Orlově vystupujeme. Prohlédneme si zvědavě dosud nepoznané prostředí, ve kterém budeme nyní žít. Kolikrát asi v následujících dnech pojedeme z této zastávky za holkama do Ostravy? Za několik vteřin poté se naze, zatím neuspokádané a spíše výletní společnosti před nádražím ve vzorně vyrovnaný nástupový tvar. Po povelovém tvrtobratu se pochodová sestava v trojstupu ukázněně hýbe z místa. Vojenské torby a nachované chlebníky zaujaly na nazích hřbetech a bocích své předpisové místo. Mladědo kavátlá posluzně vydávají svou energii do rázného a rytmického kroku. Procházíme ulicemi přízemních i jednopatrových domků typicky pro myslivé hornické aglomerace a zvědavě okukujeme nejraději podrobnosti kolem. Také zde nám občas někdo zamává a svůj pohyb rukou doprovází letmým úsměvem i pokýváním hlavou. Po zedivě zaprážené ulici následuje kolonie přízemních domků s rozkvetlými předzahrádkami a rozvozeným skromným dlnickým prádlem Krásný věřencový den vrhá vzduch svůj pronikavý jas. Naze kozile jsou již od samého rána neustále zvlhlé potem, ale to my všechno z předezlého výcviku velmi dobře známe, takže nám to vůbec nepřipadá jako nějak zvláštní obtěžující skutečnost. Naze mladěotužilé tlo se dovede lehce přizpůsobovat daleko prudším výkyvům teploty, nepřizní prostředí a jiným záškrbným situacím. V okamžicích, kdy by normální smrtelník hekal a na svůj momentální osud oehral, dere se z nazích úst opět pochodová písnička. Jedna z bohatého a praxí osvědčeného repertoáru. Přes vezkerou bujarost a nezkrocenost dosud neopotěbovaného vku, přisobí na mne ten zedivý závoj za ouzených a místy omšelých dlnických tvrtí nevesele, a0 depresivně. Kam oko pohlédne, vidí jen nesmazatelnou pešně pro myslivého dlního centra s černým prachem, výsypanými haldami neboli odvaly a odkaliziti. Místa poddolovaného propadlého terénu, zarostlého bujným zedozeleným plevelem a někde pokrytého nevábnou černou bažinou. Předevezím však siluety tónů v oí mnoha okolních zachet. Již dávno v dlnské minulosti při návstěvách strýc v Ostravě jsem obdivně sledoval, jak se dvě obrovská lanová kola pod plechovou střízkou protisměrně otáčejí, aby nepřetržitě zprostředkovávaly dopravní spojení

mezi podzemím a světlem bořím. Dodnes když něco podobného vidím, okamžitě vzpomenu na své někdejší dleň fárání. Hlavou mi probíhá hned představa, že právě teď zase někdo sjíždí do bezedné hlubiny země. Po získaných zkušenostech je dnes má představa naprosto přesná, zatímco tehdy mi k dokonalé představě mnoho zážitků v paměti jezt scházelo. Vše bylo jezt neprodyšně zahaleno milosrdnou rouškou nevdomosti a tajemstvím budoucích časů.

Za poslední kviolakou uličkou osady Doubrava, která je již dnes městskou tvrdí Orlové, zahýbáme na rozšířené prostranství jakéhosi málo architektonicky uspořádaného náměstí. Na jedné, výrazně vyznačené, ale silně oprýskané budově napsáno sázvodní hotel- lidová restaurace. Na první pohled přemálo vábná stavba, zcela určitě pocházející z konce minulého století. Její předpis připomíná ve velmi tupém úhlu rozestavěné písmeno *svět*. Je budova jeho vrcholem pomyslně rozdělěna na dvě, v úrovni sobě prolomená křídla. Uprostřed jejich zlomu na vnější straně úhlu je předkulatá vchodka s hlavním vchodem do představení. Vedle levého křídla je, zřejmě o něco později, představěná budova s vysokými a úzkými okny, která dává tušit existenci tanečního sálu i tlocvičny. Pravděpodobně slouží k univerzálním účelům. Zábavám, divadelním i estrádním produkcím, k předání přednášek nebo jako velká jídelna. Právě tato místnost se za chvíli má stát naší vojenskou ubikací.

Z otevřených oken restaurace, vzdor polednímu jižnímu slunci, ozývá se hlučný hlahol pivem rozestavěných hostů s obvyklými výkřiky slezáckého dialektu. *Sto tu budet byva s* - svět uje nazemu veliteli předvodce, který nás již od nádraží doprovází. V nevelké vzdálenosti od ubytovny upoutává mou pozornost mohutná ocelová stavba vysoké tónu v předzachtě BETYNA, s jejím jménem nás jezt před rozchodem seznamuje náš doprovod. Dosud jsem netušil, že to bude právě tato tónu jáma, se kterou se již zítra zasnoubím. Konstatuji však s určitostí, že se mi prostě ani trochu nezamlouvá. Vlevo od naší ubikace stojí malá skupina kaztanů v malém parčíku. Samojediná svou světlou zelení připomíná vzeobírající předrodu a s ní i bláhové představy neexistující idylly. Jinak je vzhled celého okolí krutě poznamenán přemyslovými komerčními zájmy. Za budovou pozorujeme hromady kdysi odložené hluziny, zarostlé bujně vegetujícím plevellem, který místy milosrdně zakrývá silně již zrezivělé pozstatky kdysi rozebraných kolejí, dleňních vozíků, vrátek a ocelové výztuže. Na tomto místě se budeme za pár dnů, ve volných chvílích před odpolední zichtou, opalovat a akumulovat sluneční jas před osmihodinovou tmou v podzemí.

Ani uvnitř budovy to oku nijak nelahodí. Procházíme úzkou chodbou levého křídla s oprýskanými, u podlahy zvlhlými stěnami a neběleným stropem. Konečně vstupujeme do velkého tanečního sálu s vysokými, dlouho neumytými okny. Místnost je po obou stranách plná ocelových kavalců vojenského stíhu s erstvými nacpanými a dosud neslehlými slamníky. Po každé straně dvacet skromných míst pro spánek láká tělo. Uprostřed místnosti tři dlouhé dřevěné stoly s představenými lavicemi, pocházející pravděpodobně z kdysi provozované zahradní restaurace. Svá zavazadla házíme hned na předpravená lůžka a když vybalujeme ze svých ranců svou tědílňnou jídelní misku, pro vojáka a trampa neodmyslitelný sezus. Nastupujeme do předady k odebrání prvního poledního jídla, signalizovaného z kuchyně již před vstupem do budovy nepřilíživě vábným oděrem. Záhy zjistíme, že naše mamutí ložnice bude součástí také jídelnou. Odpolední čas naplňuje odběr lůžkovin, stlaní předpravených kavalců a dvouhodinové pouštění pro naše nové profesní poslání. Kolení zahazuje náš velitel citováním již dříve mnohokrát omílaných vojenských předpisů. Po něm se ujímá slova bezpečnostní technik ostravsko-karvinského dleňního revíru. Je to dlouhé a nudné pouštění, zvláště pro kluky, kterým v jejich vku předpadá vše tak jednoduché a samozřejmě. *Szítra v zest hodin ráno vás dovedeme k zachtám a potom poprvé okusíte prostě nazeho podzemí. Polovina z vás bude fárat na*

*zacht BETYNA, druhá skupina bude sjít pod zem v o n co vzdálen jí jám KAZIMÍR.*

Je skoro již po tři hodin odpoledne, když se horda nových adeptů hornického emesla opouští vyvalit před budovu. Za vzrušené debaty, vyslovovaných prognóz a nikdy nechybějícího vtípkování, spokojeně do sebe vtahují kouř zapálené cigarety. Už zítra bude kadet m, místo jejího kouře, zanázet plíce vzdušným dýmkovým prachem. Kardinální část předchozího poučování bylo totiž sdělení, že do podzemí se s cigaretami nesmí, protože dýmkový plyn se s ohněm a otevřeným světlem nemá rád. Při vstupu do této klece je každým horníkem, a tím spíše nováček, podroben přísné osobní prohlídce. Touha po cigaretě bude prý pro každého zpočátku velmi citelným handicapem. Vedou se i o prvních dojmech z pjezdu, o dosud poznaném prostředí, o poměrech ubytovacích a stravovacích, o možnosti zdejších vycházek a holkách. Skoro každému akademikovi už visí za hlavou slamníku peliv na ramínku zavazený vycházkový stejnokroj, s dosud jedinou zlatou prýmkou prvotního nárameníku. Bývá vředy první starostí všech. Cožet nejprve vnízá znak své sdělitosti. Obzvláště nyní, když se má prezentovat před novým pohlavím Ostravska. Cvičný soukenný stejnokroj máme na sobě a ten tě plátí - jezť ze zásob wermachtu - silněji ozontlý, oblékneme, spolu s oděným párem vyazených vojenských baganů, již zítra na svou fárovou premiéru. O prádle a ostatních drobných proprietách se neteřba ani zmiřovat. Jsou to vřeci zcela podružené, na vnějí odív nevystavované, by také dleřité a nepostradatelné.

Veře je hlážena na 18. hodinu, veřerka prý bude ve 22,00, budíček s nezbytnou rozcvikou v 5,00. Jen krátká veřerň procházka je nám za dnešní den odmřnou za absolvované řevencové parno. Z celého denního programu je vřak pro nás okamžikem nejpritařlivějším. Vyráříme, samozřejm ve vycházkové výstroji, do doubravských a orlovských ulic a uliček. Navazujeme letmř kontakty s dřívěím světlem. Tu nenápadně pēs zácionu otevřeného okna, jinde v přímém vizuálním kontaktu na ulici a nřkde dokonce tvářív tvář před domovními dveřmi nebo přiveřerň procházce pomalu již usínající obřci. Po veřerce se jezť chvíli povídá, ale potom rychle, zdolání únavou, usínáme spánkem spravedlivých, vřtříc novému a prvnímu dni hornickému. Jak krátká bývala ovřem pro vřnospalého kadeta noc! Jakoby řlovřk sotva ulehl a vřápřtí už byl zase nemilosrdně vyhlazovaným budíčkem obtřován a násilně vytahován z roztomile vyhřátého pelízku. A jezť navíc k tomu to neustálé vojenské vaní: s *Rychle, rychle, pohyb, pohyb, nástup na rozcviku*. Záhř rozespalým a ima zřizujeme, že se v přirodě rodí opřtř jasň řevencový den s řistým nebem zřokého obzoru a sluneřním zlatem pocukrovaného jitra.

Snřdan je rychle za námi a už se zase řadíme do dvou skupin k cestě do první zřichty. Jedna urřená pro zachtu BETYNA, druhá pro jámu KAZIMÍR. Staré polní stejnokroje sbalené do uzřiku pod paří, u pasu polní termoláhev, na radu zkuzených havř před chvíli naplněná teplou řernou řitnou kávou- meltou. *Pod zemou budř v křisku sucho, uvidit řo*. Procházíme vstupní řeleznou branou dolu Doubrava s historickým hornickým emblémem se zřřenými hornickými kladivem a kahancem. Netrvá dlouho a stojíme před okěnkem výdejny havřské výstroje. Vzejde velmi rychle, podle přesného plánu již zabřhané organizace. Každý z nás dostává havřskou pilbu a plechový zřítek s identifikařním říslkem. Prý pro přřpad havřrie, když bývá nřkdy velmi obtřřné urřovat totořnost postiřené osoby. Komu která noha ři paře vlastně patří. *kako na front řo* myslř si a vzpomřnřz na vodotřnou plechovou schrřnku s osobnř kartou svého tãty, když jři se s nřm, za mobilizace roku 1938, řlou řil před jeho odchodem do pole. *Stu musř mít každý vojãk neustãle zavřzenou na svřm krku, aby po přřpadnřm zřetvořnř nezř stal neznãmým vojřnem. Ve smřti nřnř řãdný rozdřl mezi vojřnem a generãlem. Stãla, granãt, zřapnel nebo leteckã bomba ři obř tã podle zãře zãsadnř nevybřřãř*. pouřoval tãta. Kdo by ale dnes, př nazřem mlãdí, podřlehal dlouho řerným myřlenkãm? Nemohu ani nevřpomenout na bohorovň klid své matky, která vřdy

bez nejmenšího zaváhání podepsala svému synovi jakýkoliv revers, že všechna rizika s životním krokem svého nezletilého syna spojená, bere plně na svou domě. *Sty máz z astnou hv zdu! Máz v sob krev svého d dy, který prozel div peklem vzech front první sv tové války%vody neopomn la poznamenat.*

Od výdejny výstroje nás vedou dlouhou chodbou administrativní budovy do ního závodu do hornické zatny. Rozlehlá místnost s vysokým, nejméně pětmetrovým stropem, podhledem podobná veliké tlocvi n , kterou připomíná i roztočivé zařízení nad nazími hlavami. Obrovský počet pes stropní kladky vedených lanových záv s s velkým hákem na konci, visí zde od stropu. Stejný počet jako ve skupinách převlékajících se zde haví , plus vody ur itý počet záv s navíc. Jednoduše jen, celý les pod stropem zavěšených od v , visících nad úrovní stojící lidské postavy. Na podlaze pod háky řady prostých dřevěných lavic, určených k převlékání obuvi. Obsluha visutého zatníku je prostá a kýmkoliv lehce zvládnutelná. Odemknutí a sejmutí visacího zámku na volném konci lana, spuztí háku do úrovně svého pasu. Po převleku opatrné vytažení odložených svrzk do výše a uzamčení ve stropní poloze. Ve spodním prostoru zatny nic nikomu nepokáží, úložný prostor je v ponebí. Zvlátní nasládlý pach lidského potu, smíchaného s uhelným mourem neustále jasně připomíná, že jde o prostor, kde se občan každodenně převtluje z normálních pozemských bytostí v podzemního krtka a zase naopak. Z rohu místnosti proniká vlhký závan vodní páry a prozrazuje vzem, že v přilehlé místnosti jsou sprchy. Cesta od převlékacího háku do sprchy není nikterak dlouhá a každý haví ji absolvuje v rouze Adamov . Na druhé konci zatny je umístěná dobře vybavená závodní lékařská ošetřovna. Každému ošetření

do ního úrazu musí předejít dokonalé umytí těla. Vše účné, jednoduché, bezporuchově fungující, ale již dlouho sloužící a silně opotřebované.

Páni akademici stojí nyní před zatnou, dosud ve svých černých nedotčených plátěných pracovních odvech. S černými hornickými přilbami na hlavách, polními lahvemi v rukou a rozhalenými blázi na hrudi. Vádí se do dvojčlenných skupin, každý ke svému profesionálnímu havíři z porubu, ke kterému byl přidělen. Systém pracovního rozdělení je prováděn podle celkem jednoduchého klíče. Kadet . holobrádek jako pomocná síla k podzemím otužilému lama i jako lopatá , který bude svým jednoduchým nástrojem odhazovat narubané uhlí na pohyblivý dopravní pás. Bez podrobné jezt představy, bylo nám toto rozdělení zatím srozumitelné a neoddiskutovatelné. Bylo tomu podobně jako kdysi na jízdně , při jízdě lování oáka k dosud neznámému koni.

První dvojice odchází do lampárny, kam směřuje zástup převlékajících jako pro přidělená. V tomto provozním oddělení vidíme opět něco, co je pro většinu z nás naprostou novinkou. Tentokrát každý pracovník řasuje pravý a nefalšovaný hornický kahan. Nejvíce nás překvapuje jeho váha, zpravidla hmotou akumulátoru ve spodní části. Uvědomuji si, že slovo nefalšovaný, které jsem použil, není docela správné. Podle vynálezu Angličana Davyho na přelomu 18. a 19. století, byl přívodní benzinový bezpečnostní kahan, tzv. svíčka, nejen zdrojem světla, ale také signálizátorem přítomnosti nebezpečného do ního plynu. Před jeho objevem docházelo od hornických svídel s otevřeným plamenem velmi často k explozím a zbytečným obětem na životech. Nejdelší indikací částí Davyho kahanu je kovová síťka nad plamenem, vytvářející přívodním v dole přítomného toxického plynu výstražnou auru na svém povrchu. Teprve vsk moderní elektrické světlo, svou bezpečností, praktičností a dobrou svítivostí, definitivně vítězí nad metanem. Na jeho přítomnost v porubech však přesto upozorovat nedovede. Proto zůstává Davyho kahan nadále delší pomocníkem jen u vedoucích jednotlivých do níh úsek . předej .

Adověmu pracovníkovi je určen kahan akumulátorový. Má bytelnou konstrukci a je poádán tiský, nahore opatřen neměnně pevným závěsným hákem. Ani však Davyho kahan není zcela bezpečný. Při nesprávném zacházení s ním může také docházet k zapálení a

výbuch m d lních plyn . Proto se v pozd jzím vývoji hornictví p estává pou0ívat nejprve jako svítidlo, pozd ji i jako indikátor. K indikaci d lních plyn jsou v sou asnosti pou0ívány interferometry a infraanalyzátory.

Ka0dý z nás dostává nyní osobní elektrické sv tlo, spolehliv zásobené energií na osm hodin podzemního pobytu. Rázem se z nás stávají Karafiátovi brou ci, prot epávající naposled svá k ídla p ed prvním startem do podzemní noci. Jako dvojník jsem p id lován k haví i Mendekovi, pomenzímu, prostému, asi p tat icetiletému schlopovi%obhroublých rys ve tvá i i ve zp sobech komunikace. Jeho mluva vyniká výrazn ostravsko-t zínským lidovým dialektem s krátce sekanými samohláskami a ob asným vynecháváním n kterých b Oných slov v tné vazby. Necítím se v jeho spole nosti v bec dob e, p ipadá mi, jako citov naprosto vla0né individuum. Jako vulgárn namyzlený frajer, který je spokojen, kdy0 m 0e kone n n komu velet, nad n koho se povýzit a p edvést mu sv j hornický fortel i zkuzenost.

Jako vojenský kadet jsem vzak zvyklý smi ovat se s daným losem. Proto ml ím a posluzn jej následují k t Oní kleci. Stojí p ed ní ji0 dlouhá ada ekajících haví , posunujících se krok za krokem k nástupizti p ed m í0ovím t Oní jámy. Jsou ji0 jasn slyzet signály elektrického zvonku, kterými se dorozumívá strojník u t Oního stroje s obsluhou u dve í klece. as ekání se nyní p íjemn krátí pozorováním jejího provozu. Do klece v0dy nastupuje asi deset horník , zacinká zvonek a plozina s lidmi, jejich0 dosud ísté obli eje svítí za drát ným pletivem, rychle se propadá do erné hlubiny. Netrvá nijak dlouho, kdy0 na sv tlo bo0í vyjí0dí spodní klec, která je druhým koncem ta0ného lana sou asn vytahována vzh ru. Vyvaluje se z ní ada propocených mu0 s úlevnou grimasou v obli eji. Z erné barvy jejich tvá í i el jasn vynikají pouze o i svým b lmem. Z výrazu jejich tvá e lze p e íst radostnou úlevu, 0e u0 jsou zase na erstvém vzduchu a eká je zaslou0ený odpo inek na povrchu zirého sv ta.

P í ekání se dozvídáme základní technická data zachty BETYNY, nazí sou asné nové smilenky%0T Oí se prý v ní nyní ji0 v hloubce 800 m, pohon t Oního stroje je elektrický, její výbava je ze vzech t Oních jam doubravského regionu nejmodern jzí. Druhá polovina nazich koleg na KAZIMÍRU to prý nebude mít v takové hloubce a s takovým technickým vybavením. Sna0íme se p edstavit si vodorovnou délku osmiset metr jako dvojnásobek maximální palebné vzdálenosti na hranické zkolní st elnici a p enést ji do vertikálního pr m tu. V tu chvíli nám p ipadá jáma jako bezedný jícen pekla.

Mezi vystupujícími osobami z klece registrujeme nejen adové haví e, ale také mu0e v erném uhelném mourem pokrytých polních stejnokrojích, jaké máme na sob í my. Dozvídáme se, 0e na zacht pracují také p ísluzníci tzv. vojenských bá ských oddíl . Jsou to lidé, odvedení na d lní práce po 25. únoru 1948. Po dopl ujících poznámkách není nijak t Oké si rychle domyslet, 0e v adách t chto sbranc %bude asi v tzina novému re0imu nevyhovujících, kádrov nepohodlných potomk 0ivnostenských skapitalist % kulak a jiných, ideologicky prokletých, vrstev. Mo0ná 0e i toto poznání má být pro nás - budoucí d stojníky - výstrahou, 0e za t ídní p vod, myzlení a postoje mimo ur ený kádrovací trend, musí se platit svou pracovní sp evýchovou%0Práce p ece osvobozuje . bývalo psáno na vstupních branách totalitních koncentrák . Dnes p í zp tném pohledu ji0 dob e víme, 0e tyto tzv. bá ské oddíly byly organiza ním p edch dcem pozd jzích pomocných technických prapor . %vandrlíkových erných baron . Kdy0 se dnes po ty ech desítkách let na hornické denní nebezpe í a tvrdou d inu rozvzpomínám, bez jakýchkoliv pochybností konstatuji: nakomandovaní sem hozi byli chudáci. že se dnes právem domáhají uznání svého posti0ení jako bývalí pétépá tí otroci rudého spole enského re0imu. Nedovedl jsem a dodnes nedovedu si v bec p edstavit, 0e bych musel v d lním prost edí strávit celé období základní vojenské slu0by.

Co se to v zask najednou p ed námi odehrává? Scénka jakoby p esn vyst íená z protektorátní doby, kdy p ed výstupem z vlakového nádraží stojí stroze vyhlíející muí, doprovázení zpravidla etnickou nebo vojenskou n meckou hlídkou s puzkami a nasazenými bajonety, kte í provád jí kontrolu p íjíod ících osob. Ozbrojenci sice tentokrát chyb jí, ale komisi tvá e dvou zam stnanc bá ského ú adu prozrazují stejné odhodláání objevit potenciálního zk dce, nebo nelegální potravinový kontraband. Nyní v zask nejde o nic jiného, ne0 o nekompromisní zabavení ku iva. Okam0it si vzpomínáme na v ereží pou ování a dostáváme logické vysv tlení. Podzemní uhelná loiska ernouhelného Ostravska jsou v tzinou provázena výskytem sice nejedovatého, ale nedýchatelného, prudce vzn tlivého a výbuzného metanu. Proto jsme také ráno na ubikacích s t Okým srdcem ku áka vyprazd ovali své kapsy a zbavovali se cigaret, zápalek a zapalova . V bec jsme si v dané chvíli nedovedli p edstavit, o trýzniv jí bude náz osmihodinový pobyt s vynucenou nikotinovou abstinencí v podzemí. I na tom nejprotivn jím a nejnamáhav jím vojenském cvi ení bývalo setko%o ve chvílích relativního klidu, spolehlivým spole níkem a nervy uklid ující odm nou. Pokud osobní zásoby n kdy dozly, vypomohl v0dy ochotný kolega s o ekáváním samoz ejmé, by u n koho i problematické oplátky. K zamaskování sv telného zdroje v no ních hodinách stejn dob e poslou0il p es hlavu p ehozený kabát, stanový dílec í p íkrývka. Nyní v zask ani kamarád, ani vzývání Peruna nikomu nepomáhá. Osobní prohlídka je nemilosrdná a precizní. Pouze u jednoho notorického nazeho spr será e%který byl v dob prozkolování tradi n duchem nep ítomen, byl nalezen corpus delicti, za doprovodu bohatých komentá a úsm zk do jeho nezvar zasv cených koleg .

Nyní jí0 stojíme p ímo p ed drát ným pletivem tvercové zachty a sledujeme rychlý pohyb záv sného lana t Oní klece. Plozina s haví i se trhav zastavuje na úrovni nástupového patra. Cinkáním zvonku upozor ován, srovnává strojník polohu klece do p esné polohy s úrovní patra, a0 se kolejnice na její podlaze s vn jím kolejizt m kryjí. Tentokrát v zask z klece nevytla ují vozíky s uhlím, ale vycházejí z ní pouze pekeln umoun ní a unavení haví i. Jejich b lmem svítící o i vyjad ují s úsm vem p átelské pozdravení, kdy0 vidí naze, jezť erní nedot ené stejnokroje. *sTo0 jen jechajt do tej tlamy lvové, ba0anti%o* To u0 také m pohlcuje m í0ové klece. Oble en v nevábném a dávno vy azeném trofejním mund ru, snad jezť po n meckém Rommelov afrikakorpsu, s haví skou p ilbou na temeni hlavy a t Okým kahancem v ruce, vnímám vzemi svými smysly závratné opojení daného okam0iku. Ano, doslova vzemi smysly! Vidím erné zdi t Oní jámy, v ní0 tuzím propastnou hlubinu pod sebou, sluchem zachycuji hovor st ídajících se horník í rolní ky signalizujícího zvonku. Hmatem si nyní uv domuji nyn jí sounále0itost hornického kahanu pouze s mou osobou, v nose dokonale poci uji d lní prach a v ústech pachu uhelného mouru. Dve e klece s klapnutím zapadají, zvonek dlouze zazvoní a u0 se ítíme do erné hlubiny. Jak dlouho asi potrvá náz osmisetmetrový sestup? Letmo si v myzlenkách vybavuji své zkuzenosti s výtahovými stroji. Ve zlínském Spole enském dom byly t i a jeden z nich s málo tehdy obvyklým ozna ením srychlovýtah%o Jeho existenci si vynutila technika provozu prvních eskoslovenských mrakodrap , spolu s ameríkánsko-ba ovským heslem *s as jsou peníze%o* P í jízd tímto výtahem dol byl 0aludek citeln tla en vzh ru, a0 bylo nutné n kolikrát polknout. Tento pocit v zask v krku nyní cítit není. P esto ale dob e vnímáme, 0e klec sjí0dí mnohem rychleji, ne0 kabina osobních výtah . Nad hlavou nám svítí pouze mdlá lampa stropního osv tlení a za pletivem klece se míhá jen matn rozmazaný povrch zachetní st ny. Hloubka osmi set metr do zemského nitra nám dává zatím první zkuzenost tohoto dosud nepoznaného rozm ru.

Kone n se jízd náhle zvol uje a klec se blí0í k cíli své cesty. Zven í je u0 vid t osv tlené nárazizt patra a signály op t informují strojníka ke srovnání jejího dna s podla0ím patra. Dve e se otevírají, vzichni vystupujeme do d lního prost edí a s o ima



navrch hlavy registrujeme vze, co v tuzina z novope ených d lních kadet pozoruje v této chvíli ve svém životě poprvé. Rychle vze konfrontujeme se zkolními znalostmi a vzím, co kdy kdo o dobývání uhlí n kde slyzel i p e etl. Tak zcela prozaicky oby ejná a asto i s mírným opovr0ením komentovaná v c jakou je uhlí, nabývá v daném okam0iku zcela jiný význam. Zcela ur it p estává být n ím, co nosil Mikuláz nezbedným d tem, co se bezmyzlenkovit jako odpad láduje do kamen a co je tak odporn zpinavé a erné. Náhle získává také jinou cenu, ze které je cítit teplo a sou asn mrazí v zádech. P i pomyzlení na jeho lidskou svýrobní%enu.

Prostranství p ed t Oní zachtou, tzv. nárazizt , je v nyn jím dobývacím pat e veliké. Jde vlastn o výchozí bod daného patra, odkud vedou od t Oní zachtly chodby do t 0ebních polí. Obvykle jsou to p vodní, tzv. p ekopy, t 0bou dále rozzi ované a uzp sobované k dalšímu vyu0ití Hlavní chodba s vyzzím stropem ji0 vyzd ná, s dlouhými linkami d lního potrubí a polo0enou kolejovou drahou na zemi. Je to práv nárazizt , kde se shroma0 ují vozy plné vyt 0eného uhlí p ed dopravou vzh ru a naopak i prázdné vozíky sh ry se vracející zp t. Le0í zde i p ipravený stavební materiál, r zné pomocné hmoty a k likvidaci p ipravený odpad, vyváž0ený z t 0ebních polí. K zrychlení kolob hu vozík slou0í pomocné obloukové chodby . tzv. ob hy, aby se mohla rychle odbavovat a tím i pln asov vyu0ít t Oní klec ke svislé doprav , bez zbyte ných a neekonomických prostoj . Plné vozy jsou pomocným personálem posouvány ke kleci, prázdné vozy odsouvány ihned po jejich p íjezdu na odstavné kolejizt ve vymezeném prostoru. Toto vze hem0ení je vzak p i vým n haví ských sm n p eruzeno, nebo t Oní klec se stává pouze osobním výtahem. V takových okam0icích se v d lním pat e rozhostí náhlý, n kdy a0 docela nep íjemný klid, který nutí k zamyzlení a r zných p edstavám. Pro zkuzené haví e je to vzední rutinní v c, ale pro nás zelená e dojmové novum.

Naze cesta k ernému ostravskému uhlí, které zatím vidíme pouze na korbách k nalo0ení p ipravených vozík , práv za íná. D je se tak dost dlouhým podzemním pochodem, pro p záka ovzem trochu nezvyklým. Vedení zkuzenými d lními harcovníky a svými haví skými dvojníky, pohybujeme se vp ed nehostinným a depresivn p sobícím d lním podzemím. Zatím jdeme celkem pohodln v ziroké a pom rn i vysoké vyzd né chodb s dvoukolejnou úzkorozchodnou 0elezni ní tratí. Jedna kolej vede vozy plné k nárazizti, druhá prázdné k porub m. Vlaková souprava je ta0ena, nyní v klidu stojící pneumatikou lokomotivou, jejím0 charakteristickým znakem je baterie tlakovzduzných lahví nad podvozkem. Chodba je dlouhá, jejího kon-

ce zatím nedohlédnez. Pohled vp ed je trasován pouze stropními úsporn svítícími sv tly, umíst nými v p edepsaných vzdálenostech nad kolejizt m. Sv tla vzak toto osv tlení vrhá do prostoru pramálo, tak0e se vlastn pohybujeme stále v zeru. Vyniká v n m pouze sv tlo kahanc , pohupujících se v rukou len pochodového zástupu sbludi ek%Op t prob hne hlavou vzpomínka na Karafiátovy brou ky zvlázt , kdy0 ob as v protism ru potkáme p icházející horníky, sp chající ze zichty k nárazizti a dom . sZda B h, Zda B h%ozývá se v bodrém hlaholu. Co vze v takovém okam0iku znamená to kouzelné sl vko sdom %o

Jdeme u0 dost dlouho, odhadem dobrých 700 metr . Kde bychom u0 nad terénem asi byli . hlásí se myzlenka, sou asn s otazníkem podzemního azimutu. Jak jsou v té hlubinné ízi sv tové strany nepodstatné! Kolejizt kone n kon í, další chodba se nápadn zu0uje a sni0uje. Je v ní pouze cca 80 cm ziroký pry0ový pás na podp rných vále cích, p ivá0ející p i provozu narubané uhlí ke kolejovým vozík m. Nyní je ovzem bez pohybu, stejn mrtvý jako ostatní d lní stroje. Cesta pokra uje dál podél pásového dopravníku uzav eným koridorem úzké chodby. asto musíme sklán t své hlavy p ed potrubím tlakovzduzného, elektrického, vodního a v traciho rozvodu, který se r znými ohyby vine pod stále se sni0ujícím stropem. Levá noha st ídá v husím pochodu pravou a postup nám p ipomíná no ní p esuny na polní mezi, kdy stále o n co zakopáváz. Tu o krtinec, jinde o

pe nívající drn trávy. Také zde se nachází pod nohama vzelicos. Povalují se zde kusy utržené pryže z dopravního pásu, deformované nosné dopravníkové váleky, které lajdácký údrbá zapomnul odnést po demontáži, r zná odpadová Oeleza hák , ty í, táhel atd. Ch ze nedobrá a unavující, nudná a deprimující, doprovázená dojmem chab osv tlovaného prostředí. V t chto okamžicích za ínáme vd n oce ovat své hornické svítilny, které ka0dou chvíli spouztíme co nejnío k zemi. Jak dlouho vlastn u0 jdeme? Odhaduji to nejmén na 45 minut. Nikdy p edtím jsme tak dlouhý pásový transportér nevid li. Nyní ka0dá minuta p ínází stále n co nového, dosud nepoznaného, zajímavého, ale sou asn i nov vznikající pocit osudu odevzdaného respektu.

žkobrání podél dopravního pásu pokračuje, ale kone n se zdá, Oe se p ibli0ujeme k jeho konci. Nará0íme na elo ztoly a náz husí zástup zatá í skoro v pravém úhlu prudce doleva. V polotm p ekra ujeme jakési, erní a prachem maskované potrubí. Vítá nás nízká a úzká ztola, zhruba stot iceticentimetrového výzkového profilu, její0 stropy jsou v pravidelných rozestupech podep eny výsuvnými a zaklín nými litinovými stojkami. St edem chodby je polo0en plechový, asi 40 cm ziroký 0lab. Za ním vlevo hluboká tma, ve které p i svitu kahance není vid t nic více, ne0 ú0asný nelad vzelijak popadaných balvan , menzích kamen a zeminy. Ob as se odtamtud ozve i zlov stný praskot, zadun ní a pád dalzích kus hluziny. Jde o tzv. zával, pou uje m , s d le0itostí jemu vlastní, m j haví ský par ák Mendek. Ukazuje také vpravo na svisle se táhnoucí lesklou st nu nefalzovaného erného uhlí.

Jsme kone n v porubu. Jeho sm rná chodba se táhne v délce asi 100 metr od pásové dopravní ztoly a je zakon ena tzv. elbou, jejím0 postupným odbouráváním se odkrývají dalzí lo0iska asi 130 cm vysoké uhelné sloje. Zdejší její dobývání je ezeno metodou sna zával%op i které se strop ve vyrubaných prostorách po odstran ní svislých podp r (stojek) zabo uje, propadá a postupn tlakem zemského nadlo0í samovoln zavaluje.

Odkrytá uhelná st na je pod ezávána brázdícím strojem, v místní hantýrce nazývaným szrama kou%oJe to nízký, p dorysn bachratý stroj s pneumaticky pohán ným ob 0ným no0ovým et zem, který odd luje uhelnou sloj ezem od jejího podlo0í . tzv. po vy. Hloubku pod ezu . dnes u0 patrn nep esn . odhaduji asi na 50 . 80 cm. Pod íznutou uhelnou st nu v dobývací sm n strhává horník pneumatickým sbíjecím kladivem, tzv. sbíje kou. Kovov lesklé erné uhlí je materiálem pom rn k ehkým. Posluzn reaguje na zásah sbíje ky tím, Oe se ze st ny odlomí jeho kus, spadne na po vu a rozpadne se na mnoho drobných kus . Haví v porubu asto jen n kolikrát zabo í svou sbíje ku do st ny a na po v hned le0í erného szlata%oelá hromada. Práv tento okamžik je signálem pro pracovní dvojici ve st n . Sbíje ká má chvíli pauzu, zatímco slopatá %nusí celou tu uhelnou hromadu co nejrychleji odházet do plechového 0labu v chodb . T mito dv ma pracovními fázemi je tvo en výkon porubové dvojice, který sleduje a pe liv zapisuje p edák, který co chvíli prochází kolem. Plechový dopravní 0lab si také zasluhuje popis principu jeho práce. Je to d myslné, ale ve své podstat zcela jednoduché za ízení. Neustále rytmicky vykonává pomalejší pohyb vp ed a vzáp tí se prudkým trhnutím vrátí zp t. Posunutá vrstva uhlí se na n m p i zp tném pohybu udr0í svou setrva ností a tím se vlastn po 0labu sune neustále vp ed, sm rem k ji0 zmi ovanému pásovému transportéru v p ístupové chodb . Ot ásání 0labu zp sobuje monotónní, ale dosti zna ný hluk, který b hem osmihodinové pracovní sm ny je doprovodnou melodií nazí d iny. Po odstran ní uhelné vrstvy porubu z stává haví m nad hlavami nadlo0í sloje, tvo ené zkamen lým jílem . mastkem . zedé barvy. Jeho úlomky tvo í asto po ádn t 0ké ploché kameny s hranami jako ost í no0e. Utrhnou-li se znenadání, mohou svým pádem zp sobit horníkovi zkaredé zran ní.

Organizace práce v porubu je těsná. Dopolední a odpolední směna je těsná, na noční směnu nastupuje parta přípravná, provádí nutné práce pomocné. Tvoří je likvidace stropních podpor vyrubaného prostoru, přemisování dopravního oblaku, podezávání dalších vrstev uhlé sloje zramenkou, posouvání chodbové elby atd. Podpírání stropu vydolovaného prostoru provádí denní pracovní dvojice v porubu sama, vždy tehdy, když se těsnou odkryje další vydolovaný pás stropu. K tomu účelu leží na zemi již připravené těžké litinové podpory, které se po podepení stropu ve správné poloze zajistí zatlučením klínu. S přihlédnutím k údernické ztrátovosti práv se v Československu rozbíhajícího souborního hnutí, podle vzoru sovětského novátorského hornického úderníka Stachanova, uplatněným v rámci práv probíhajícího dvouletého plánu. Gottwaldovy dvouletky. byla tehdejší havířská skutečnost opravdovou tvrdou a otročskou dínou, výstižně vyjádřeno eholí pro skutečné a mnoho nepřemýšlející chlapy. Se stupňujícími se výkony ovšem brzy přišlo nové normování výkonu, protože jinak by se překročení stanovené normy vyzroubovalo třeba až ke dvěma stům procentům, což by už ve jnost trochu moc tahalo za vlasy. Tím se ovšem neustále zvyšoval tlak na profesionální havíře, směřující k jejich motivaci udržovat nebo ještě lépe zvyšovat svůj výdělek a získat pomyslný slavný titul úderníka. Byla to doba, která do morku kostí vyvolávala válečné euforie, snažíce se imitovat sovětské vzory, prezentovat vďáčnost za osvobození od nacismu a naplňovat vzemi prostědky chiméru budování nové socialistické společnosti, bez vykořisťování kálovkem. Paradoxně se přitom ovšem novým vykořisťovatelem stávala státní totalitní moc a východní bratr, který nám, dle stále omílaných připomínek, přinesl kýženou svobodu. Nyní se chce podílet na nazem nerostném bohatství a plodech naší práce. V takovém prostředí se práce brigádníků a nuceně nasazených pracovníků z nepřátelského tábora, stávala těsnou snesitelnou a nebezpečnou otročskou prací.

Krátké sice, ale výstižné seznámení s úkolem vojenského akademika - havíře, netrvalo na podzemním pracovišti dlouho a bylo velmi jednoduché a lapidární: *„Tu maz svůj lopatu a ekaj, až uhlí spadne.“* Tak zněl pokyn horníka Mendeka, ke kterému jsem byl přidělen. Ihned nato se sbíješka v jeho svalnatých pažích s tlukoucím rachotem zakousla do uhlé stěny. Když její úder odlomil kus ložiska, který se zřítil na podložní sloje a rozpadl na drobné kusy. Netrvalo nijak dlouho a narubaného uhlí byla poádná hromada. To byl souasně pro mého dvojníka pokyn, aby se opěle sbíješka mezi svými nohama a zavelel: *„Toť házaj.“* Bylo to pro mě zpoátku opravdu strážně vysilující naházet vydobyté uhlí na otárající se dopravní oblak a přitom pozorovat znovu a znovu, jak další údery sbíješka připravují nekonečný sled lopatového dobrodružství. Těsnou bych už dnes spoítal, kolikrát se to stalo do konce osmihodinové zichty a kolik metrů mou lopatou prošlo. Druhého dne jsem sjížděl dol s dlaněmi plnými potřhaných puchýřů, které se při další práci barvily do ruda a pekelně bolely. *„Nejdív puchýře a teprve potom odolnost tvrdých mozol.“* blesklo mi hlavou poučením, které jsem slyšel za gymnaziálních studentských let při povinné práci v zemědělství na poli, u mlátičky nebo obilních svazů. O jakých ochranných rukavicích nebyla tehdy na ostravských zachtách jakákoliv zmínka. Dnes si myslím, že by v nich ani k poádnému uchopení lopaty nebyl ten patřičný cit. *„Dobrý chlopmá na pažích mozoliska, toť makaj, aby ti co skor koť ztvrdla.“* pouoval Mendek. V ruce, že ztvrdla; za týden byly dlaně tvrdé a pro těsnou každodenní dínou spolehlivé. Man jsem vzpomněl na babunka a své hřejivé dlaně, ve kterém jsem byl přepelivě ošetřen a litován pro daleko malichernější úrazy těla i duše. Objevily se však ještě další nepřítivé problémy. Především to byla poměrně vysoká podzemní teplota, navíc násobená rozproušením krve těsnou prací. Zajímala by mne statistika, kolik potu se z lidského těla při horničině za směnu vyloučí. Málo jej rozhodně nebylo. Stékal mi se skrání na prsa i záda a z podpaží se doslova inul. Vzdor utvořenému vojenskému opasku zatékal nemilosrdně i do

kalhot. Jeho praménky zimraly na t le a okam0it se spojovaly s poletujícím erným uhelným mourem v mazlavou hmotu. Ka0dé jejich set ení rukou kreslilo na t le další a další ernou zmouhu. Dvoulitrová polní láhev s kávovou bryndou, kterou jsme si ráno na epovali p i snídani, se v d sledku stálé pal ivé 0ozn rychle vyprazd ovala. Kdy0 jsme p i krátké p estávce v p li sm ny jedli sv j krajíc chleba s povále nou epnou marmeládou, nebylo vzdor hladu nijak jednoduché nalézt v puse dostatek slin k polknutí ukousnutých soust. V té chvíli p epadala lov ka p edstava pout pouzítí a fata morgana oroseného p llitru dobrého studeného moku. Nemén nep íjemným spole níkem v podzemí byla má, se sv tlou výzkou porubu málo korespondující kostra. Chodbový maskový strop porubu ve výzi cca 150 cm mi, p i vzty ené poloze, p iléhal na spodní ást krku a první hrudní obratle. To p i ka0dém nap ímení vy0adovalo sklonit hlavu k hrudi, nebo nepohodln podklesnout v kolenou. P i práci s lopatou a pot eb ob asného narovnáání t la, p sobila mi tato skute nost zna né problémy. Bylo v tom ovzem sou asn í kus osobního zt stí, proto0e v n kterých jiných porubech se pro nízký profil sloje muselo pracovat dokonce vle0e. Je tudí0 snadno pochopitelné, 0e p i prvních svých zichtách jsem byl zna n rozlámaný a unavený. A0 do doby, ne0 t lo práci v nezvyklé poloze a dané zát 0i p ivyklo. P i mých tehdejších dvaceti letech to bohudíky nebyl nikterak dlouhodobý problém. Kdyby se podobná d ina odehrávala pod ziráým nebem, ur it bych se, jsa vybaven sportovním duchem a zkuzenostmi ji0 absolvovaného tréningu, daleko rychleji p izp sobil. T etím d le0itým faktorem práce pod zemí bylo i ur ité zatí0ení psychické, které blí0e osv tlím v následujících retrospekcích. Nejhorzími okam0iky bylo po p íchodu do porubu ekání na spuzt ní d lních stroj . P i tém hrobovém tichu zerého podzemí bylo slyzet trvalý praskot v závalu za nazimi zády, p eruzovaný co chvíli zadun ním a rachotem padajícího volného stropu. V takových chvílích si lov k neustále uv domoval v jak nebezpe ném prost edí a jak hluboko pod zemí se nachází. Nep íjemným pocit m a erným myzlenkám vzak byl milosrdný konec, jakmile se d lní stroje, v etn dopravního 0labu v porubu, naplno rozb hly a okam0it hr zné zvuky ze závalu svým chodem p ehluzily.

Jak jsem ji0 p edeslal, byl m j széfpar ák%primitivní hornické individuum, které se p ímo popásalo na podzemní neotrkanosti vojenského kadeta. V dom si dob e své dosavadní p evahy, také se podle toho choval. V dob mnou p emis ované hromady narubaného uhlí na dopravní 0lab byly jeho pracovní p estávky vypl ovány mentorskými komentá i k mému výkonu. Povýzeneckým pohledem mou práci sledoval a mou hlavu astoval stereotypn se opakujícím komentá em o mé pomalosti: *%00 s takou robotou si n zarobime ni na to pivo, do p runa%*Vze dozlo tak daleko, 0e druhého í t etího dne tohoto sekýrování mne najednou popadl strážný vztek. Hodil jsem mu lopatu pod nohy s poznámkou, a si tedy hledá jiného otroka do party. Sedl jsem si na odvalený balvan s úmyslem, po kat na ob as procházejícího ztajgra a po0ádat o p elo0ení k rozumn jzímu par ákovi. K mému velkému údivu se vzak Mendek nijak nerozkohoutil, ba naopak úpln zm nil tón e i a p emlouval m ku zm n stanoviska. *%ak si zvykn z na tu robotu i ty moje móresy%*Od tohoto okam0iku se z n j stal úpln jiný chlap. A0 do samého konce mého pobytu v Orlové jsme spolu svorn rubali ve vzájemné toleranci a pohod . Bylo to pro mne výrazné 0ivotní pou ení, 0e si lov k nesmí nechat d lat na hlavu a ozvat se, je-li v právu. Práv tento projev mu0nosti byl asi mému par ákovi Mendekovi sympatický. Zjistil, 0e nejsem 0ádnou beztvárovou hromadou lidské hmoty. Psychické nap tí mezi námi rázem zmizelo, mé lopatové výkony se rychle zvyzovaly a jeho spokojenost nar stala. P i mém odchodu z brigády si dokonce p i lou ení povzdechl, jaké asi nemehlo po mn k sob dostane. Jen v jednom jsem si s ním nadále v bec nerozum l, vzdor skute nosti, 0e jsem v podzemí dostí kruzn pro0íval ji0 zmín nou nikotinovou abstinenci. Cigareta mi opravdu, zejména p ed zahájením sm ny a o pracovní p estávce, bolestn chyb la. Nebylo tudí0 ím kompenzovat okam0iky p irozených krátkodobých stres a pomysln tak posilovat své

mužské sebev domí. Mendek mi přátelsky nabídl ze svého, na opasku zavazeného sáku havířskou náhradu odporu chutnajícího a zapáchajícího výkacího tabáku. V lidomluvě se mluví o sbagování a teprve nyní pohledem do naučného slovníku, po tolika ubíhých rocích, zjistí, že sbagem se nazývá dávka výkacího tabáku nebo nedopalek doutníku. O to více jsem se po této zkušenosti těžil na návrat pod nebeskou klenbu a první kuřácký sžluk velkým mementem a výzvou k oběti, daleko úderněji než všechna předchozí přednázková poukávání tam nahore, byl zážitek, který jsem absolvoval snad ve stejném tvrdém dnu svého fárání. Trochu jsem se tenkrát po skončení smůny opozdil za ostatními, protože jsem v porubu zapomněl svou polní láhev a musel se znatý kus cesty vracet zpět. Klopýtal jsem tedy v zru naprosto sám. Vzal jsem svou neocenitelnou butylku a obrátil se ihned ke zpáteční cestě k zacht, která se mi nyní v tom labyrintu dlních chodeb zdála dvakrát tak dlouhá. Konečně jsem se dostal do široké svážené chodby s dvoukolejnou tratí podzemní dopravy. Veškerý ruch smůny utichl u také zde a vlak s plně naloženými vozy nehybně stál. V tom tichu mi to vepřimávalo rázem zakletý zámek řípkové Růenky. Sunu se podél vozíků dychtivě vpřed a najednou o něco zakopávám. Zakleji a svítím svým kahancem na zem, ve snaze zjistit co se mi to tak znenadání připletlo pod nohy. Záhy však strnu. Přinou mě kolize je lidská noha, trčící zpod jednoho z vozů vlakové soupravy. Svítím si tudíž dál a prohlídím prostor pod jeho nízko položeným podvozkem, kde mezi nápravami leží zkroucené a zmuchlané lidské tělo. Vojenské plátné kalhoty prozrazují, že nezastříkem je asi jeden z brigádníků voják, který jako praporek v jednom místě ozkliv krvavě rozpárána, hlava rozdrčena kolem plně naloženého vozíku. U pneumatického lokotraktoru jeho strojvedoucího nenacházím. Zřejmě po ukončení smůny vlak zastavil a již odkrášlel k nárazicti klece. Také měj krok se nyní podstatně zrychlil, abych mohl svůj hrůzný objev někomu odpovědně obratem sdělit. U tělní klece na nárazicti je velké pozdvižení, protože již někdo přede mnou přepad smrtelného úrazu asi objevil a vedoucímu smůny oznámil. Zřejmě se asi čeká na přijezd vyšetřovací komise z editelství dolu. Obť je skutečně jeden z těch chudáků od vojenského dlního praporu, do kterých tehdy vzemocná strana za azovala své nespolehlivé divly. Stažilo být synem přisluzníka nenáviděně tědy nebo trochu hlasitěji projevit svůj politicky odlišný názor. I za plivnutí do tváře byla vyžadována solidarita a vděčnost dlnické tědy. Jezt tentýž den přesto zavlál má vysoké tělní v ří BETYN řenný prapor, jako poslední pocta zahynulému havíři podle poctivé staré tradice. Tehdejší zážitek se mi vryl hluboko do v domí, provázal mne další dny rubání a zůstal v něm dodnes. Za pouhý měsíc havířiny jsem registroval jezť celou řadu dalších, by ně již smrtelných úrazů. Neviděl jsem je sice na vlastní oči, ale hodně se o nich pochopitelně mluvilo. Zlomené tědy tězivě zlomeniny končetin, rozbitá hlava, tržené rány vzeho druhu, nebo pouhé výrony, podvrtnutí a vykloubení. Typické pro dlní provoz bylo, že trvalo znatně dlouho, než byl zraněný dopraven k tělní zacht, vyvezen na povrch, umyt od mazlavého uhelného povlaku a konečně definitivně ozet en. První pomoc na místě úrazu pod zemí byla dost primitivní a znatně problematická. Nejtěžším úrazem za mého pobytu v Doubravě byla naruzená hrudní páteř horníka, kterému spadl na záda těžký kus maskového stropu z místa, kde nebyl zrovna podepen. Jeho okraje byly ostré jako bitva, takže lehce trhaly postiženou tkáň. Memento úrazu viselo tudíž nad každým horníkem v prostoru tědy. Také takovému pomyzlení musel každý dlní nováček, chtějí nechtějí, přivyknout. Do jisté míry ovlivňovalo jeho psychiku, úmrtí v ku, hloubavosti a povaze. Bezstarostnost nazeho mládí však rychle veškeré chmury rozptylovala. Také zde platilo odjakživa ření, že humor a dobrá nálada hory přenáší. Přiležitostí k humoru tědy tomu žibení němu tědy bylo vřdy dost a dost. Vřdy se najde kolem někdo, kdo se stává tědy vtíp, prořivané legrácky se dále probírají a fabula ně, ně kdy až k legendám rozvíjejí. K radostným okamžikům patřil vřdy výjezd z hlubin zacht na povrch a sprchování v rouze

Adamov . Nebylo v bec jednoduché dostat ze sebe vzechen ten osmi hodinami nasbíraný uhelný prach, lidským potem promazt ný. Nejv tzím problémem byla o ista o í, proto0e uhelný prach se dostal také mezi o ní asy a ví ka. Nic zprvu nepomáhaly rady zkuzených haví a jejich názorné demonstrace, jak se tohoto agresivního p íoivníka zbavit. Zvedání ví ek a jejich protírání h betem druhého prstu ruky pod proudem sprchy byly pro nás zajíce málo ú inné a o ista neohrabaná. Odcházelí jsme tedy po p evle ení na ubikaci sice ístí, ale v o ích poznamenání. s erné%o i byly odznakem ka0dého haví ského za áte níka a lov k je mohl na Ostravsku potkávat vzude; v Orlové, Karviné, Ostrav a jinde. Kladná a záporná znaménka poznatk a dojm se st ídala jako v algeb e. Osudov neznámá hodnota síks%braje v nazem 0ivot svou významnou roli dodnes.

Potkal nás vzak jezť jeden výrazný a hluboký zá0itek, který mi dal pro0ít pravou a nefalzovanou havarijní situaci v podzemí. Takové události se bohudíky nevyskytují v d lních provozech asto, ale stávají se. Proto mi dnes p ípadá skoro osudové, 0e jsem se s n ím podobným sám prakticky, v tak krátkém asovém úseku své vojensky výcvikové uhelné brigády, seznámil. Vze jezť více vyniká na hr zném pozadí vá0né d lní katastrofy, ke které došlo na stejném dole Doubrava v Orlové po átkem p íztího roku 1949. Její ob tí se staly tém t i desítky horník v ele s ing. Kun ickým, jeho jméno si pamatuji dodnes. P íinou této neblahé události byl zni ující výbuch nahromad ného d lního plynu a následné po0áry a závaly. Nevím to u0 zcela p esn , ale naze út ková anabáze se odehrála asi tak v polovin nazeho pracovního nasazení v dolu Doubrava. Za alo to docela nenápadn , ale vzáp tí se vzniklá situace rozrostla do, námi hornickými ba0anty hluboce vnímaného, obrovsky hrozivého rozm ru. Kdy0 náhle zhaslo vzechno signální elektrické osv tlení v dole, objevil se zjevn roz ílený ztajgr a oznámil okam0itou nutnost rychlé evakuace dobývacího prostoru a p esun pracovník k t Oní kleci. Na otázky spro %nikdo neodpovídal, ani m j zkuzený par ák Mendek. Ka0dý asi jen instinktivn cítil, 0e n co vá0ného visí ve vzduchu. Jen ztajgr se svým Davyho kahanem asi dob e v d l, 0e výpadkem elekt iny došlo sou asn k zástav chodu odv trávacího ventila ního za ízení a r stu koncentrace d lního plynu. Haví ský cit a zkuzenost vykonaly u profesionálních horník okam0it své dílo. Hnali se jako zb sílí z porubu a k prchající mase se p ídávali dalzí a dalzí jedinci. Vznikla prost pot eba prchnout z ohro0eného místa, doprovázená vzeobecnou panikou, která se jezť zv tzila tím, 0e na celém dobývacím pat e, v etn ziroké zd né chodby s kolejovou dopravou, byla naprostá tma, p eruzovaná pouze jen blikajícími kahany jednotlivc . Z pracovník provozu se rázem stalo bezhlavé prchající stádo. Kdy0 tla enice klopýtajících lidí kone n dob hla k t Oní kleci, nastal dalzí problém. Pro poruchu v dodávce elekt iny nemohla být klec v provozu a vyvá0et horníky vzh ru. Kohosi z p edák vzak záhy napadlo jiné ezení. Neum l jsem a neumím ani dnes dob e zd vodnit, pro tyto zkuzené d lní pracovníky p epadla taková panika. Za ali se dohadovat, 0e musíme v ka0dém p ípad z patra pry a 0e existuje mo0nost vyfárat na povrch z ho ejzích pater dolu, kde ur it z stala v provozu jezť parostrojní t Oní klec sousední zachty. Dav propocených haví se záhy valil pry z nárazízt k pomocné zachtici, tzv.szibíku%o který propojuje jednotlivá, nad sebou umíst ná patra d lního díla. Nelze opravdu zapomenout, jak tenkrát zástupy mu0 z podzemí zplhaly zibíkem po ocelových 0eb ících vzh ru, od patra k patru. Bylo to n co obdobného, jako kdy0 jsem jako neposedný malý klu ina s oblibou vystupoval na d ev né triangula ní v 0e, tenkrát jezť stav né pro mapování terénu na význa n jzích kopcích. Zhruba patnáctimetrový 0eb ík . odpo inková plozinka . dalzí 0eb ík, atd. . a0 k vrcholu v 0e. Nyní to vzak nebyl nijak rekrea ní výstup, spíše hroziv artistické po ínání. Cvoky okované podrá0ky nazich vojenských bagan at se na ocelových p íkách 0eb ík nep íjemn smekaly. Pocity nestability byly navíc doprovázeny davovou psychózou evokovanou obavami a sp chem. Nejvíce starostí p í tom bylo s t 0kým akumulátorovým hornickým kahancem, který nebylo p í pou0ití 0eb íku dob e

možné držet v ruce. Proto si každý z nás jeho závěsný hák provlékl knoflíkovou dírkou své plátné chatrné stejnozkrojové kazajky a měl je zavězený před svým, vzhledu zplhajícími tělem. To mohlo lehce způsobit, že nevydrželi látka knoflíkové dírky svou zátěží, kahan se utrhne, poletí dolů na hlavu lezce pod ním a způsobí pád celého hroznu zplhajících jedinců. Neumím přesněji udat, kolik metrů jsme tenkrát v temné zibíkové zachtě zdolali, ale určitě to bylo více než deset desítek úseků, což by odpovídalo stopadesáti metrům výstupu. Po zdolání posledního úseku jsme se konečně ocitli na úzké chodbě prvního patra se svítícím vzduchem a obrovským prvanem. Nikdo v předu vedl celý ten dlouhý ztrůdl poutník labyrintem před dále a dále. Na určitých úsecích bylo nutné otevírat a znovu zavírat protiprvanová vrata. Když byla otevřena, zvedal se tlak proudícího vzduchu do intenzity víchice, což pro potom zbrocená těla nebylo zdravotně nic dobrého. Naztíží však všechno na své má také svůj konec. Velmi jsme si oddechli, když se konečně před námi objevuje neznámé dosud narázité s parní těsní klecí, která nás vyváží na povrch. Dodnes cítím ten slastný pocit, když jsem konečně kolem dvacáté hodiny uviděl opotřvenou oblohu a mohl si v klidu uvdomit, že dnešní bouřlivá odpolední smna byla o dvě hodiny kratší než obvykle. Slovo bouřlivá je v tomto případě dvojnásobné, protože onoho odpoledne prý na Ostravsku řádila nebývalá bouře, o které jsme my tam dole neměli ani tušení. Nikolik úderblesku postihlo trafostanici a elektrický rozvod doubravského dolu. Hromobití způsobilo dlouhodobý výpadek elektřiny, který ochromil nejen systém podzemního osvětlování, ale také elektropohon,innost kompresorůvtrávacích ventilátorů a v d sledku vzesho i nárůst koncentrace plynů v podzemí. Teprve dodatečně jsme plně pochopili příčinu svého nedávného útěku a nezvyklého následného podzemního putování. Stačí horní tímažáci již v dli své a proto prchali k dennímu světlu nejdříve, táhnoucí brigádnické zájce mlčky za sebou. Ten den jsme potom v restauraci po řádně zapili a jako obyčejně na svých kavalcích rychle usínali.

Nemohu zapomenout ani na den 28. července 1948, kdy se uprostřed mého pobytu v Orlové - přehoupl mě život přes kouzelnou dvacítku, do této desítky mé pozemské existence. Myslím si, že jsem tento životní přelom nijak intenzivně nevnímal a oslavil jej prací pro společenské komunistické sborů. Na soukromá výročí se mezi vojenskými akademiky moc nedělo a lov k si rád nechával podobná stájemství řád pro sebe. Přiznal ho to také levněji. Bez jakékoliv melancholie jsem svůj přelomový přelid trávil 800 metrů pod zemí. Stoletý kalendář prozrazuje, že to bylo ve středě, v celkem osudovém dni týdne nazí státní existence i n kterých rodinných dat.

### **Jen pro zajímavost uvádím některé osudové stědy v mém žití:**

30.9. 1891 . narození otce; 30.9. 1938 . podpis dohody v Mnichov (desítky mého života); 15.3. 1939 - okupace SR Hitlerem; 9.5. 1945 . v minulosti slavený Den osvobození od nacismu; 26.7.1944 . smrt bratra Jiřeho pilet. náletu ve Žtýrském Hradci; 25.2.1948 . uchopení moci KS nad SR; 28.7.1948 . dosažení dvacátého roku mého života v Orlové; 21.8. 1968 . okupace SSR sovětskou armádou (tycet let mého žití); 24.2.1988 . smrt sestry Jindizky.

Jen pozdě byla toho dne ke mně milosrdná. Předala mi gratulaci z domova a od nejbližšího přibuzenstva.

Ve volných chvílích jsem se několikrát rozjel úzkokolejnou elektrickou do nedaleké Ostravy, abych vykonal návštěvu přibuzných z matiny strany. Zabralo to trochu času, protože jsem musel navštívit celkem tyi rodiny; matiny sestry, strýce a dvou provdaných sestřenic. Také několik ostravských kaváren poskytl zábavochtivým kadetům svůj pestrý a nervy konejživý azyl. Náruetance a randevouschtivých dívek byly samozřejmě vřady ziroce rozevřené a patřily k vstředně. Jednu z nich jsem doprovázel dokonce vlakem do Svinova a loučil se s ní vážně v parku nedaleko tamního nádraží. Mládí mívá rádo své objevná dobrodružství a kdo by se tehdy, zvláště po delším odikání a tvrdém výcviku,

novým příjemným zážitkem bránil? Má povznesená nálada byla ještě umocněna další událostí svých dvaceti let, dnes zdánlivě banální a nezasvěcenému těžko pochopitelnou, ale pro mě přesto nezapomenutelná přílohou. Právě tehdy koncem srpence přijel za námi z Hranic výkonný rotmistr nazí roty a přivezl přesně spočítaný počet pár nových stejnokrojových nárameníků se dvěma zlatými prýmkami na červeném podložení. Odznak druhého řádu vojenské akademie. Když z nás, na tuto chvíli se těžících kluků, přímě vzemi smysly hltil předčítaný rozkaz velitele vojenské akademie oznamující, že se dnem 1. srpna stáváme kadety druhého ročníku této školy. Pro nás to znamená, že nabýváme všechny znaky zkušených bojovníků. Máme být obyčejnými bojujícími, které si dosud mohl každý druhý řádek postavit do latě a ukazovat jim svou převahu. Od této chvíle stoupá naše cena a přestává platit oblíbená příslovka jednoho slovenského velitele nazí výcvikové roky: *Ke vojenský akademik druhého roka stretn akademika nižšieho ročníka, tak ho sprdn . Bu ho sprdn , že utieká, lebo ho sprdn , že sa lúďa; ale na každý pád ho sprdn* . Takové podmínky panovaly na předhradnické alma mater snad od jejich prvorepublikových počátků. Sledovaly přesně svůj výchovný cíl v respektování výzvy hodnosti a vojenské nomenklatury. V dodržování striktních zásad vojenské podřízenosti a přirozené úcty. Trochu se sice někdy přehánělo, ale zřetelně v pravém slova smyslu to nikdy nebylo. Jednalo se spíše o hlouběji nezkončený drill, plnění svého výchovného významu a úcty. V domě, že od chvíle tohoto povýšení budeme zase na koni my proti novým vykuleným bojujícím, nás patřící hál. A dodávalo novou dávku nazemu sebev domě. Pamatuji se velmi dobře, že jsem hned druhý den před odpolední smůlou, za krásného slunečného dne, bloumal uličkami Orlové a hledal křečího, který by mi nové nárameníky na vycházkový stejnokroj odborně přizpůsobil. Nakonec jsem ho našel, podle skromné vyvěšené firmy na jednom ze zahradních přízemních domků. Práci mistra jsem napjatě sledoval, popíjeje kávu, kterou uvařila přítivá paní mistrová. Z domku křečího jsem potom vykročil s hlavou vyztavenou se sebev domě vládce Vesmíru. Svatá prostoto!

Na chvíli se ještě vrátím k nazim černým havířským ořím. Na ulici, v tramvaji, v restauraci i na taneční zábavě, je již při prvním pohledu poznat, kam dotýká jejich majitele za aditu. U nás to však, ke skoro d stojnický vyhlídkovému stejnokroji, ladí trochu nezvykle. Černé ořím se stávají pouze jeho dočasným přísluženstvím. Nezdá se nám však v bec, že by to bylo pro ostravské důvčy nějak odpudivé, spíše naopak. Také svým ostravským příbuzným, nadšeným lokálním patriotem, s tmavým lemováním svých ořím patřící imponují. Tuto ostravskou lokální zamilovanost, již od detských let, nedovedu dobře pochopit. Místské saze a prach, produkované uhelným i těžkým přmyslem a s tím spojené znečištění celého prostředí a regionu mě svou přmyslovou řádností - dnes bychom ekli devastovaností - spíše odpuzuje. Čer v ořích prostě není v místním světě v bec řádným handicapem, zatímco jinde by se lidé pozklebovali

as jako vdycky rychle plyne, krásné slunné dny srpence a přile srpna roku 1948 se stírají stejně rychle, jako stírající se havířské smůly. Jen chvíle odpočinku ubíhají o něco rychleji, stejně jako v současnosti. Svět se v tom, bez ohledu na letopočet, nemění. Náš pobyt v Orlové se chýlí ke svému konci a z Hranic přijíždí vzácná návštěva. Velitel vojenské akademie, gen. Jan Kvatoš, se rozhodl osobně ukončit náš uhelný pobyt. Mluví k nazí nastoupené jednotce před závodním hotelem a děkuje nám za dobrou reprezentaci hranické voj. akademie a celé poválečné armády. Večer, až do pozdních nočních hodin, pod mohutnými křatany zahradní restaurace, probíhá v Karvině zábavný společenský večer. Trochu se popíjí, hodně tancuje, ještě více vtipkuje a do ochraptění zpívá. Náš generál a jeho sympaticky milá choť se usmívají, s plným pochopením pro bujarost a místy i nevázanost nazeho mládí. Gen. Kvatoš si nachází i čas tomu, aby mě oslovil a něco prohodil o vojenském životě. Je mi osobou velmi blízkou, protože dobře znal tátu, pod jeho velením sloužil u Prvního pluku Mistra Jana Husa v eských Budjovicích. Vzemi



sou asnými akademiky je velmi oblíben. Dokonce si vyslouží lichotivý přívlastek státa Kv to %oTaké on záhy doplatí na politické provování poúnorového období. Musí odejít do předasného dchodu jako málo politicky se projevující element. Naze setkání v Karviné je vlastně jeho labutí písni. Okamžikem, kdy se s ním setkáváme naposled.

Nový školní rok hranické vojenské akademie začíná v říjnu 1948, již s novým, nesympatickým, neoblíbeným a režimu do morku kosti přisluhujícím generálem Vegrem. Také on - v kontrastu ke Kv to ovi - přisobil u budjovického prvního pluku. Z jeho úst však nikdy neslyšíme laskavější a teplejší lidské slovo, o pochvale ani nemluví. Symbolizuje spíše rudého šábla doby, která propouští la, oalá ovala a dokonce popravovala jeho demokraticky smýzlející armádní kolegy.

O zpáteční cestě jaké pozoruhodnější detaily již dnes vyprávět nedovedu. Mohu pouze říci, že nálada je daleko lepší a uvolněnější, než když jsme na Ostravsko putovali. Jak by také ne, když nás nyní čeká před druhého měsíce zasloužených prázdninových radostí a klidu. Podrobnosti smazal z paměti čas. Vše se tehdy odehrávalo v radostné euforii za právě dokončenou uhelnou anabází a prvního roku hranické vojenské akademie. Lapidárně vojensky vyjádřeno, měli jsme to při zpáteční cestě už za pár%oPřítomto v domě vše ostatní splývalo navzájem v podadné zásuvce nazeho v domě. Po dvou dnech intenzivního iztění zbraní, ubytovacího rajonu a cestovních příprav, rozjížděl se vlak z Hranic vstíc náruči zlínského domova.